

Organisationen för hästunderstödda insatser.

Yttrande över Hästutredningen *En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa (SOU 2025:58)*

Inledning

Organisationen för hästunderstödda insatser (OHI) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet En stärkt hästnäring (SOU 2025:58) och lämnar härmed följande remissvar.

Organisationen välkomnar utredningens förslag och delar utredarens övergripande ambitioner att underlätta hästföretagandet, stärka lönsamheten, öka sysselsättningen inom hästnäringen, säkerställa kompetensförsörjning samt tillgängliggöra hästverksamhet för fler barn och ungdomar. Organisationen lämnar nedan synpunkter med särskilt fokus på hästunderstödda insatser (HUI) som en del av hästnäringen och som en samhällsresurs inom vård, omsorg, skola och rehabilitering.

Organisationen för hästunderstödda insatser synpunkter

Stärkt hästföretagande

OHI vill särskilt understryka behovet av att utveckla särskilda SNI-koder för verksamheter med hästunderstödda insatser. Detta är en central förutsättning för att stärka det statistiska underlaget, möjliggöra uppföljning och främja näringens långsiktiga utveckling.

OHI anser vidare att den norska modellen *In på Tunet* bör analyseras och anpassas till svenska förhållanden. En sådan satsning kan utgöra ett viktigt verktyg i Jordbruksverkets arbete med att utveckla verksamheter på små gårdar, med eller utan häst. För att detta ska vara genomförbart krävs samverkan mellan Jordbruksverket, kommuner samt relevanta myndigheter såsom Socialstyrelsen och Skolverket. Modellen är väl beprövad i Norge och har motsvarigheter inom EU, bland annat inom ramen för *Green Care* i Nederländerna och Österrike. I Sverige saknas i dag en jämförbar satsning, trots att det finns ett stort antal hästgårdar med potential att utvecklas i denna riktning.

Företag inom HUI bedrivs i dag huvudsakligen av kvinnliga företagare i tätortsnära landsbygd. Verksamheterna fungerar som en brygga mellan stad och landsbygd, mellan personer med och utan funktionsnedsättning samt mellan individer med god hälsa och personer med ohälsa. Företagen bidrar till ökad

Organisationen för hästunderstödda insatser.

tillgänglighet, inkludering och möten över åldersgränser, funktionsvariationer, socioekonomiska bakgrunder och etnicitet.

Hästverksamheter i socioekonomiskt utsatta områden kan bidra till att stärka tilliten mellan människor och mellan invånare och myndigheter samt komplettera det traditionella fritidsutbudet. Riktade satsningar i samverkan med skolan och särskilda insatser för att nå pojkar kan ge positiva samhällseffekter såsom minskad risk för rekrytering till kriminella miljöer. För att uppnå detta krävs en mångfald av hästföretag och företagare med psykosocial kompetens, inte enbart traditionella ridskolor. Deltagaravgifter behöver anpassas för att den ekonomiska tillgängligheten ska vara reell i socioekonomiskt utsatta områden. Företagandets villkor bör utformas med hänsyn till målgruppernas behov och verksamheternas samhällsnytta.

Stärka lönsamheten

OHI instämmer i utredningens beskrivning av att öka lönsamheten och vill betona att hästunderstödda insatser bör kunna ingå som en integrerad del av kommuners och regioners ordinarie rehabiliterande, vårdande och hälsofrämjande utbud.

I dag finansieras merparten av HUI-insatser genom privata medel eller tidsbegränsade projekt, vilket skapar en ojämlik och kortsiktig situation. De grupper som ofta har störst behov av insatserna – personer med varaktiga funktionsnedsättningar, komplex problematik eller låg motivation för traditionell behandling – saknar ofta ekonomiska möjligheter att delta, då de lever på sjuk- eller aktivitetsersättning. OHI bedömer därför att en ökad och långsiktig offentlig finansiering är nödvändig.

Vidare behövs en offentligt administrerad kvalitetssäkring av både utförare och verksamheter för att säkerställa likvärdig kvalitet, rättssäkerhet och långsiktig hållbarhet. Det bör fastställas tydliga riktlinjer för att säkerställa att upphandling inom hästnäringen genomförs med krav på relevant och dokumenterad kompetens. Detta i syfte att främja kvalitet, rättssäkerhet och en långsiktigt hållbar utveckling inom området

Utbildningsbehov och kompetensförsörjning

OHI konstaterar att utredningens analys av utbildningsbehov i huvudsak utgår från näringens interna behov. Organisationen vill framhålla att samhällets behov av kompetens för hästunderstödda insatser inom socialtjänst, skola och vård inte har tagits med i beräkningarna.

Organisationen för hästunderstödda insatser.

En forskningsbaserad utbildning om hälsoeffekter av hästars miljö och samspel med människor bör komplettera Hippologutbildningen. SLU och övriga universitet bör ges i uppdrag att ta fram en högre utbildning om Naturbaserade insatser, däribland hästunderstödda insatser, analogt med de universitetsutbildningar inom hästunderstödda insatser som redan bedrivs i andra europeiska länder som Frankrike, Portugal, UK, Turkiet och Ungern. Då förstärks även forskningsmiljön inom näringen eftersom utbildning i hästunderstödda insatser riktas mot högskoleutbildade professionella inom vård, omsorg och skola, samtliga professioner med möjligheter till forskarstudier. En sådan satsning skulle stärka forskningsmiljön och möjliggöra forskarutbildning för yrkesverksamma inom vård, omsorg och skola.

Därutöver bör samtliga utbildningar inom hästnäringen, utöver hästvelfärd och etik, inkludera grundläggande kunskap om människors utveckling, hälsa och funktionsnedsättningar. Ridlärarytbildningen bör särskilt kompletteras med kunskap om parasport, och utbildning av pararyttare bör ingå som en naturlig del av ridlärarens grundkompetens. Detta bedöms främja inkludering och bidra till att nya målgrupper kan nås, vilket i sin tur stärker hästnäringens långsiktiga utveckling.

Möjlighet för fler barn och unga att delta i hästverksamheter

OHI delar utredningens bedömning av hästsportens betydelse för barn och unga och vill särskilt lyfta långsiktig och hållbar finansiering som ett avgörande hinder för ökad tillgänglighet och delaktighet. Hästunderstödda insatser utgör en viktig brygga för barn och unga med funktionsnedsättningar eller psykisk ohälsa i övergången från sjukdom, isolering eller skolfrånvaro till en medborgare med fritidsintresse som deltar i samhällets utbud av fritidsaktiviteter.

Målgruppen kännetecknas ofta av komplex problematik där fysiska, kognitiva och intellektuella funktionsnedsättningar kan förekomma samtidigt. HUI-verksamheter har möjlighet att individanpassa både häst, miljö och metod för att reducera hinder, stärka motståndskraft och bygga vidare på individens resurser. Individuellt anpassad fritidsaktivitet kan även leda till framtida yrkesval och förvärvsarbete inom näringen för personer som av fysiska, kognitiva eller sociala hinder har svårighet att delta i arbetslivet. Det förutsätter dock långsiktig finansiering, tillgång till rätt kompetens och kontinuitet i insatserna.

OHI bedömer att finansiering för jämlik tillgång till HUI bör vara ett gemensamt ansvar för kommuner och regioner inom ramen för vård, socialtjänst och skola. Samverkan med befintliga ridskolor är viktig, men små enskilda verksamheter kommer även fortsättningsvis att behövas för de mest sårbara grupperna. Det är

Organisationen för hästunderstödda insatser.

därför angeläget att säkerställa mångfald i utbudet och möjliggöra individuell upphandling för att upprätthålla kontinuitet över tid.

Finansiering och samhällsekonomiska konsekvenser

OHI instämmer i utredningens förslag om finansiering genom stat, kommuner och regioner och bedömer detta som en samhällsekonomiskt lönsam strategi för att minska kostnader relaterade till ohälsa och utanförskap. Hästunderstödda insatser bidrar redan i dag till skolåtergång för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och autism. Det statliga stödet bör även inkludera de privata hästverksamheterna och inte endast föreningar.

En ökad tillgång till HUI-verksamheter bedöms kunna minska långsiktiga kostnader för utanförskap samt öka möjligheterna för personer med nedsatt arbetsförmåga att etablera sig i anpassade arbeten inom hästnäringens olika delar.

Avslutande synpunkter

Organisationen för hästunderstödda insatser vill avslutningsvis understryka utredningens slutsats att hästunderstödda insatser utgör en viktig samhällsresurs. Dessa insatser kännetecknas av en unik dubbelkompetens i gränslandet mellan hästnäringen samt vård, omsorg och skola, vilket ger särskilda förutsättningar att bidra till individers hälsa, utveckling och inkludering. Organisationen delar bedömningen att offentlig finansiering och lokal samverkan är avgörande för att öka både fysisk och ekonomisk tillgänglighet och därigenom fullt ut tillvarata hästnäringens potential för individ och samhälle.

På Organisationen för hästunderstödda insatsers vägnar

Marie Wiberg Scott, styrelsemedlem.